Čtvrtek 7. dubna 2022

P9_TA(2022)0128

Situace v Afghánistánu, zejména situace v oblasti práv žen

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 7. dubna 2022 o situaci v Afghánistánu, zejména o situaci v oblasti práv žen (2022/2571(RSP))

(2022/C 434/14)

Evropský parlament,

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Afghánistánu,

— s ohledem na oznámení Tálibánu ze dne 7. září 2021 o vytvoření prozatímní vlády Afghánistánu,

— s ohledem na rezoluci OSN 2626 (2022) ze dne 17. března 2022 o prodloužení mandátu Podpůrné mise OSN v Afghánistánu,

— s ohledem na tiskové prohlášení Rady bezpečnosti OSN o Afghánistánu ze dne 27. března 2022,

— s ohledem na seznam finalistů Sacharovovy ceny Evropského parlamentu za svobodu myšlení pro rok 2021,

— s ohledem na Dny afghánských žen v Evropském parlamentu ve dnech 1. a 2. února 2022,

— s ohledem na prohlášení předsedy delegace Evropského parlamentu pro vztahy s Afghánistánem ze dne 23. března 2022 o oznámení Tálibánu prodloužit zákaz vzdělávání pro studentky po šestém ročníku a na související prohlášení místopředsedy Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 23. března 2022,

— s ohledem na prohlášení místopředsedy Komise, vysokého představitele jménem Evropské unie ze dne 28. března 2022, v němž vyzývá k okamžitému znovuotevření středních škol pro dívky,

— s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv,

— s ohledem na Úmluvu OSN o právním postavení uprchlíků z roku 1951,

— s ohledem na Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen z roku 1979,

— s ohledem na globální pakt OSN o bezpečné, řízené a legální migraci a globální pakt OSN o uprchlících, které navazují na Newyorskou deklaraci pro uprchlíky a migranty, jež byla Valným shromážděním OSN jednomyslně přijata dne 19. září 2016,

— s ohledem na tematické obecné zásady EU týkající se obránců lidských práv, podpory a ochrany práv dítěte, násilí páchaném na ženách a dívkách a boji proti všem formám jejich diskriminace,

— s ohledem na čl. 132 odst. 2 a 4 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že ministerstvo školství Tálibánu v prohlášení ze dne 21. března 2022 oznámilo, že se „zavazuje k právu na vzdělání pro všechny své občany“ a pracuje na „odstranění všech druhů diskriminace“;

B. vzhledem k tomu, že dne 15. ledna 2022 faktické orgány Afghánistánu slíbily, že po zahájení nového školního roku ve druhé polovině března 2022 umožní dívkám vrátit se do školy na všech úrovních;

C. vzhledem k tomu, že dívky v celém Afghánistánu se měly dne 23. března 2022 vrátit do škol; vzhledem k tomu, že Tálibán na neurčito prodloužil zákaz pro studentky navštěvovat sedmou a vyšší třídu, dokud nerozhodne, jaké uniformy jsou pro dívky nejvhodnější; vzhledem k tomu, že je tím odpíráno středoškolské vzdělání více než jednomu milionu dívek a porušeno základní právo všech dětí na vzdělání, jak je zakotveno ve Všeobecné deklaraci lidských práv;

D. vzhledem k tomu, že Afghánistán je na posledním místě celosvětového indexu týkajícího se žen, míru a bezpečnosti, což z něj činí nejnebezpečnější zemi pro ženy; vzhledem k tomu, že podle zvláštních postupů OSN se vedoucí představitelé Tálibánu snaží vymazat ženy a dívky z veřejného života systematickou genderově podmíněnou diskriminací a násilím;

E. vzhledem k tomu, že od převzetí země dne 15. srpna 2021 Tálibán uzavřel ministerstvo pro záležitosti žen a obnovil bývalé ministerstvo pro šíření ctnosti a prevenci neřesti; vzhledem k tomu, že Tálibán de facto zrušil všechny dříve uplatňované právní předpisy, včetně těch na ochranu žen, a zavedl tvrdá omezení výkonu práva na pokojné shromažďování, svobodu projevu a práva žen na práci, vzdělání a zdravotní péči; vzhledem k tomu, že afghánská nezávislá komise pro lidská práva (AIHRC) po převzetí moci Tálibánem ukončila činnost;

F. vzhledem k tomu, že podle nové směrnice nesmějí afghánské ženy cestovat dál než na vzdálenost 72 km od svého domova bez doprovodu blízkého mužského příbuzného; vzhledem k tomu, že tato směrnice navazuje na směrnici vydanou v listopadu 2021, která zakázala televizním stanicím vysílat programy s herečkami;

G. vzhledem k tomu, že pokojné protesty za práva žen v Afghánistánu jsou potlačovány silou; vzhledem k tomu, že obránci lidských práv byli uneseni a že navzdory opakovaným žádostem o jejich propuštění nebyly poskytnuty žádné informace o tom, kde se nacházejí; vzhledem k tomu, že osoby propuštěné z vazby se nadále obávají o své životy;

H. vzhledem k tomu, že denně jsou hlášeny případy porušování lidských práv, včetně zatýkání, zadržování, únosů, mučení, vyhrožování, vydírání, mimosoudních poprav a útoků na obránce lidských práv a jejich rodinné příslušníky; vzhledem k tomu, že za tato porušení stále není vůči nikomu vyvozena odpovědnost; vzhledem k tomu, že oběťmi jsou obzvláště obránkyně lidských práv; vzhledem k tomu, že konkrétním cílem se staly menšinové skupiny, jako je komunita Hazárů;

I. vzhledem k tomu, že kvůli chudobě rodiny v Afghánistánu domlouvají sňatky a shromažďují věno pro své dcery, a vzhledem k tomu, že od zavedení zákazu školní docházky pro dívky vzrostl počet dětských sňatků v Afghánistánu o 500 %; vzhledem k tomu, že před převzetím moci Tálibánem se 35 % dívek vdávalo před dosažením věku 18 let a 9 % před dosažením věku 15 let;

J. vzhledem k tomu, že Afghánistán má jednu z nejvyšších kojeneckých úmrtností na světě, přičemž tisíce žen každý rok umírají na příčiny související s těhotenstvím, kterým lze snadno předejít; vzhledem k tomu, že sociálně-ekonomická situace, která byla nepříznivá již před převzetím moci Tálibánem, se pod faktickou správou a vlivem pandemie COVID-19, velkých such a kruté zimy dramaticky zhoršila;

K. vzhledem k tomu, že humanitární krize v Afghánistánu je jednou z nejrychleji se zhoršujících krizí na světě a neúměrně postihuje ženy a dívky; vzhledem k tomu, že téměř 100 % domácností vedených afghánskými ženami se potýká s nedostatkem potravin; vzhledem k tomu, že nová opatření, která zavedla vláda Tálibánu, značně ovlivňují schopnost žen vydělávat si na živobytí a uvrhla je do ještě větší chudoby, přičemž obzvláště tvrdě doléhají na ženy, které jsou hlavami domácností;

L. vzhledem k tomu, že podle zprávy Mezinárodní organizace pro migraci z března 2022 uprchlo v roce 2021 ze své země více než 1,258 milionů Afghánců, což je dvakrát více než v posledních letech; vzhledem k tomu, že se zároveň ztrojnásobil počet vnitřně vysídlených osob vracejících se do svých domovů a v roce 2021 dosáhl rekordního čísla 3,06 milionu; vzhledem k tomu, že v celém regionu zůstává vysídleno mimo zemi téměř 5 milionů Afghánců, z nichž se 90 % nachází v Pákistánu a Íránu;

Čtvrtek 7. dubna 2022

M. vzhledem k tomu, že podle vysokého komisaře OSN pro uprchlíky 35 % žen a dívek, které hledaly útočiště v sousedním Íránu a Pákistánu, uvedlo, že se necítí bezpečně kvůli genderově podmíněnému násilí; vzhledem k tomu, že do tamních škol je zapsáno pouze 70 % dívek ve srovnání s 92 % chlapců;

N. vzhledem k tomu, že EU zvýšila svou podporu obyvatelstvu zahájením projektů v hodnotě více než 268,3 milionu EUR, které se zaměřují na udržení vzdělání, zachování živobytí a ochranu veřejného zdraví; vzhledem k tomu, že tyto projekty jsou součástí souboru opatření podpory EU v celkové výši 1 miliardy EUR, který oznámila Komise v říjnu 2021, a zahrnují pomoc pro uprchlíky, migranty a vnitřně vysídlené osoby a podporu pro obránce lidských práv a organizace občanské společnosti;

O. vzhledem k tomu, že podle organizace Reportéři bez hranic ukončilo v Afghánistánu činnost 231 sdělovacích prostředků, což představuje 40 % všech sdělovacích prostředků v zemi; vzhledem k tomu, že 80 % z 6 400 novinářů, kteří přišli o práci, jsou ženy; vzhledem k tomu, že byla zavedena omezení zakazující místní a mezinárodní sdělovací prostředky, jako je BBC, a že dochází k zatýkání, zadržování a bití novinářů;

P. vzhledem k tomu, že by sankce proti subjektům a jednotlivcům spojeným s Tálibánem neměly bránit finančním transakcím souvisejícím s humanitární pomocí a poskytováním základních služeb nevládními organizacemi;

Q. vzhledem k tomu, že do 15. srpna 2021 ženy v bývalé Afghánské republice úspěšně působily ve vysokých funkcích, jako poslankyně parlamentu, ministryně, soudkyně, guvernérky, právničky a velvyslankyně; vzhledem k tomu, že síly Tálibánu násilně odvolaly bývalé legitimní vládní úředníky a nezačlenily ženy do své nové neuznané faktické vlády; vzhledem k tomu, že těmto faktickým orgánům chybí inkluzivní zastoupení rozmanité afghánské společnosti;

R. vzhledem k tomu, že zpravodajské agentury varují, že se Afghánistán nesmí stát bezpečným útočištěm pro teroristické organizace;

1. je hluboce znepokojen humanitární krizí a krizí v oblasti lidských práv, která panuje v Afghánistánu od převzetí moci Tálibánem; opětovně zdůrazňuje svou neochvějnou solidaritu s afghánským lidem a svůj závazek vůči němu; zdůrazňuje, že by měla být dodržována základní práva a svobody, kterých afghánský lid v posledních 20 letech požíval;

2. odsuzuje skutečnost, že se situace žen a dívek v Afghánistánu od převzetí moci Tálibánem neustále zhoršuje; odsuzuje neustálé úsilí Tálibánu vymazat ženy a dívky z veřejného života a upírat jim jejich nejzákladnější práva, jako je právo na vzdělání, práci, pohyb a zdravotní péči;

3. co nejdůrazněji odsuzuje rozhodnutí Tálibánu odložit na neurčito návrat dívek do škol do vyšší než šesté třídy, a to navzdory předchozímu závazku umožnit všem občanům přístup ke vzdělání; naléhavě vyzývá Tálibán, aby změnil svá rozhodnutí a omezení, která se obzvláště zaměřují na ženy a dívky, a aby znovu otevřel ministerstvo pro záležitosti žen;

4. zdůrazňuje, že přístup žen a dívek ke vzdělání musí ze strany EU a jejích členských států představovat základní podmínku pro jakýkoli další dialog s faktickými afghánskými orgány;

5. vyzývá Tálibán, aby dodržel svůj závazek a zajistil všem afghánským občanům, včetně žen a dívek, právo na vzdělání;

6. vyjadřuje politování nad tím, že Tálibán v Afghánistánu potlačuje pokojné protesty za práva žen; vyzývá k okamžitému propuštění policistky Alíji Azízíové, která byla v říjnu 2021 zatčena v Herátu, a k propuštění všech ostatních zadržovaných aktivistů bojujících za práva žen a k zastavení jejich zastrašování a obtěžování; vyzývá k ukončení obtěžování, vyhrožování a útoků namířených proti učitelům a studentům;

7. vyzývá faktické orgány, aby zajistily všem ženám a dívkám plná práva a přístup ke službám v oblasti reprodukčního zdraví v celém Afghánistánu;

8. vyjadřuje vážné znepokojení nad tím, že od převzetí země Tálibánem jsou ženy a dívky vystaveny většímu riziku vykořisťování, např. jim hrozí, že se stanou oběťmi obchodování s lidmi za účelem nucených sňatků, sexuálního vykořisťování a nucené práce; odsuzuje genderově podmíněné násilí a diskriminaci;

9. vyzývá faktické afghánské orgány, aby vytvořily inkluzivní vládu, která do rozhodovacího procesu na všech úrovních zapojí ženy; trvá na tom, že je třeba vypracovat novou strategii EU pro Afghánistán, která bude zohledňovat situaci žen a dívek, s cílem konkrétně prosazovat práva žen a jejich účast na veřejném životě;

10. připomíná, že EU ve veškerých politických vztazích s Tálibánem zaujímá pevný postoj, a to na základě tematických kritérií zapojení, která jsou založena na zásadách dodržování lidských práv všech osob a zásadách právního státu; domnívá se, že od 15. srpna 2021 se výsledky země s ohledem k těmto kritériím pouze zhoršují, a neexistuje tedy žádný důvod k faktickému uznání vlády Tálibánu;

11. vítá rezoluci Rady bezpečnosti OSN 2626 (2022), která byla přijata dne 17. března 2022 a která prodloužila mandát Podpůrné mise OSN v Afghánistánu (UNAMA); vyzývá EU a její členské státy, aby podpořily mandát zvláštního vyslance generálního tajemníka pro Afghánistán, a to i prostřednictvím spolupráce se všemi příslušnými afghánskými aktéry a zúčastněnými stranami s cílem bezodkladně zajistit, aby se opět otevřely školy pro všechny studentky;

12. bere na vědomí jednání, které proběhlo mezi představiteli EU a USA a delegací Tálibánu v lednu 2022 v Oslu, a skutečnost, že Spojené státy v reakci na rozhodnutí Tálibánu znovu neotevírat školy pro dívky nedávno zrušili jednání v Dohá; zdůrazňuje, že při veškerých dalších vnitrostátních jednáních s Tálibánem musí být přítomny zástupkyně afghánských žen;

13. vyzývá EU a její členské státy, aby podporovaly a chránily osoby, které prchají z Afghánistánu; opakuje, že je třeba posílit postavení afghánských právniček, vedoucích představitelek občanské společnosti, umělkyň, sportovkyň a dalších zranitelných osob, zejména těch, jejichž život je v ohrožení, jako jsou osoby LGBTQI+; znovu vyzývá k zavedení zvláštního vízového programu, posílení programů znovuusídlování a k zaručení účinné ochrany afghánských uprchlíků;

14. zdůrazňuje, že je důležité řešit problém genderově podmíněného násilí, kterému jsou vystaveny afghánské ženy a dívky v hostitelských zemích, zejména v Íránu a Pákistánu, a zajistit, aby navštěvovaly školu, účastnily se trhu práce a měly přístup ke zdravotnickým službám, včetně služeb v oblasti duševního zdraví; připomíná, že uprchlíci a osoby projíždějící zeměmi, které nejsou jejich cílovou destinací, jsou genderově podmíněným násilím obzvláště ohroženi; vyzývá proto k navýšení finančních prostředků pro humanitární organizace a agentury, které se zabývají ochranou osob;

15. vyzývá země, aby okamžitě přestaly vracet osoby do Afghánistánu nebo do třetích zemí, kde by jim mohlo navrácení do Afghánistánu hrozit; vyzývá k důslednému monitorování afgánských státních příslušníků, kteří již navráceni byli, zejména dětí;

16. odsuzuje rostoucí počet zpráv o zabíjení, obtěžování a zastrašování etnických a náboženských menšin;

17. je hluboce znepokojen tím, že Tálibán opět poskytuje bezpečné útočiště teroristickým skupinám; trvá na tom, že Tálibán a faktické orgány Afghánistánu musí plnit své závazky v oblasti boje proti terorismu;

18. připomíná, že pověřil Evropskou službu pro vnější činnost (ESVČ), aby pákistánskému vedení sdělila, že nese odpovědnost za bezpečnost a stabilitu v Afghánistánu a že k dosažení těchto cílů, včetně zajištění základních lidských práv pro afghánské ženy a dívky, musí využít svého vlivu na Tálibán;

19. znovu potvrzuje, že je třeba, aby EU posílila spolupráci se středoasijskými zeměmi a aby podpořila jejich konstruktivní praktickou úlohu při usazování afghánských uprchlíků; zdůrazňuje, že tato spolupráce by neměla podkopávat obranu základních hodnot a zásad právního státu, kterou prosazuje EU;

20. zdůrazňuje, že dokud bude tato humanitární katastrofa pokračovat, nebude možné ženy a dívky osvobodit; naléhavě vyzývá EU a její členské státy, aby řešily příčiny současné humanitární krize tím, že vyvinou veškeré úsilí, aby posílily humanitární pomoc, zohledňovaly rovnost pohlaví, obnovily likviditu a zachovaly základní sociální služby; vyzývá k uvolnění zmrazených afghánských prostředků a k navýšení finanční podpory programů, jako je pomoc Generálního ředitelství Komise pro mezinárodní partnerství (GŘ INTPA), která se zaměřuje na základní potřeby a živobytí, a svěřenecký fond Světové banky pro obnovu Afghánistánu; zdůrazňuje, že financování humanitární pomoci by mělo být zpřístupněno prostřednictvím fungujícího bankovního systému a mělo by být poskytováno důvěryhodným nevládním organizacím a komunitním organizacím působícím v Afghánistánu, včetně místních ženských organizací, a to pružným způsobem;

21. bere na vědomí obnovenou minimální přítomnost delegace EU přímo na místě v Kábulu za účelem koordinace humanitární pomoci a sledování humanitární situace; důrazně upozorňuje, že toto nepředstavuje uznání režimu Tálibánu ze strany EU;

22. vyjadřuje politování nad tím, že dne 31. března 2022 se mezinárodní dárci, včetně EU a jejích členských států, zavázali poskytnout pouze 2,44 miliardy USD v reakci na výzvu OSN k poskytnutí humanitární pomoci v Afghánistánu ve výši 4,4 miliardy USD, která je součástí plánu humanitární reakce na rok 2022; naléhavě vyzývá Komisi, aby vyčlenila přiměřené finanční prostředky, které budou konkrétně zaměřeny na programy a projekty v oblasti práv žen, a aby tyto programy prováděla v rámci komplexního a dlouhodobého závazku podporovat lidská práva a práva žen v Afghánistánu;

23. trvá na tom, že je zapotřebí zajistit neomezený přístup humanitární pomoci, aby se zaručilo, že se přidělené finanční prostředky skutečně dostanou k dotčeným osobám; vybízí EU a její členské státy, aby přezkoumaly a odpovídajícím způsobem upravily stávající opatření; připomíná, že humanitární pomoc musí být neutrální, nestranná, humánní a nezávislá a nikdy by neměla být ničím podmíněna; vyzývá Radu, Komisi a ESVČ, aby důsledně upozorňovaly na to, že poskytování humanitární pomoci není podmíněno splněním pěti kritérií pro spolupráci s Tálibánem, které zavedla Rada;

24. vyzývá EU a její členské státy, aby s ohledem na dárcovskou akci OSN na vysoké úrovni na podporu humanitární reakce v Afghánistánu, která se konala dne 31. března 2022, přijaly další opatření ke zvýšení transparentnosti a účinnosti humanitární pomoci; domnívá se proto, že je nezbytné zajistit přístup k financování humanitární pomoci prostřednictvím funkčního bankovního systému s cílem poskytnout finanční prostředky spolehlivým nevládním organizacím, které v zemi působí;

25. oceňuje odvahu dívek a žen, které se účastní protestů; vyzývá ESVČ a Komisi, aby navázaly kontakt s faktickými afghánskými orgány a požádaly je, aby jim sdělily, kde se nachází aktivisté bojující za práva žen, kteří byli údajně zadrženi nebo kteří zmizeli, a aby je vyzvaly k jejich okamžitému a bezpodmínečnému propuštění; požaduje, aby Tálibán tyto svévolné a mimosoudní praktiky okamžitě ukončil a zajistil svobodu pokojného shromažďování a projevu;

26. vyzývá EU a její členské státy, aby poskytovaly větší podporu aktivistům bojujícím za práva žen v Afghánistánu a plně uplatňovaly obecné zásady EU týkající se ochránců lidských práv, mimo jiné tím, že zajistí, aby byli pachatelé v jednotlivých případech pohnáni k odpovědnosti prostřednictvím soukromých i veřejných právníků;

27. vyzývá k tomu, aby novému zvláštnímu zpravodaji pro situaci v oblasti lidských práv v Afghánistánu byly poskytnuty dostatečné finanční prostředky, odborné znalosti a diplomatická podpora, aby mohl plnit svůj mandát; vyzývá Radu OSN pro lidská práva, aby zřídila nezávislou mezinárodní vyšetřovací komisi, která bude mít víceletý mandát a dostatečné zdroje k dokumentaci, podávání zpráv a shromažďování důkazů, včetně důkazů o porušování práv žen;

28. vítá zřízení fóra vedoucích představitelek afghánských žen; vyzývá Komisi a ESVČ, aby usnadnily uspořádání první mezinárodní konference afghánských žen s cílem dosáhnout toho, aby tyto ženy mohly prosazovat své názory v Afghánistánu i ve světě, obnovit sítě žen a podporovat činnost fóra vedoucích představitelek afghánských žen inkluzivnějším způsobem; podporuje zřízení afghánské on-line univerzity pro osoby žijící v exilu a její finanční podporu ze strany EU;

29. vyzývá afghánské poslance, bývalé vládní úředníky a aktivisty z řad občanské společnosti, zejména finalisty Sacharovovy ceny za svobodu myšlení pro rok 2021, aby aktivně spolupracovali s delegací Evropského parlamentu pro vztahy s Afghánistánem, příslušnými výbory a dalšími orgány s cílem zajistit, aby politika EU na podporu Afghánistánu reagovala na potřeby afghánského lidu;

30. podporuje výzvy afghánské občanské společnosti, zejména ty, které vyslovili účastníci Dnů afghánských žen v Evropském parlamentu, aby se faktická vláda Afghánistánu zodpovídala za zločiny, které spáchala, a aby jejich brutální činy nebyly zapomenuty;

31. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě, Komisi, místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, členům afghánského Národního shromáždění, Radě OSN pro lidská práva a politické kanceláři Tálibánu v Dohá.